

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ ΣΚΙΑΘΟΥ

Ἡ γραφικὴ καὶ καταπράσινος, «πολύκολπος, δασοστεφῆς καὶ βοσπορίζουσα» κατὰ τὸν Γαβριηλίδην,¹ νῆσος Σκιάθος ἔχει νὰ δείξῃ ἀρκετοὺς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι ἠρχολήθησαν μὲ τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ κατὰ τὰ χρόνια τῆς δουλείας καὶ κατοπιν. Πολὺ δίκαια δὲ ὁ ἀοίδιμος· βυζαντινολόγος καθηγητῆς Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου, ὁ ὁποῖος ἐκ πατρὸς κατήγετο ἐκ Σκιάθου², τὴν ὀνομάζει: «νῆσον τῶν λογίων»³.

Μέσα εἰς τὸν ἥσυχον ναυτικὸν καὶ γεωργικὸν πληθυσμὸν τῆς μικρᾶς νήσου ἀσφαλῶς θὰ ὑπάρχῃ κρυμμένη κάποια πνευματικὴ καλλιέργεια, ἣ ὁποία πάντοτε δίδει ἀνθρώπους πού ἀγαποῦν τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ ἐνίοτε χαρίζει καὶ ἔξοχα πνεύματα τῶν γραμμάτων.

Ὡς συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λογίων τῆς Σκιάθου παρουσιάζω κατωτέρω δεκατρεῖς λογίους τῆς νήσου εἰς σύντομα βιογραφικὰ σημειώματα⁴.

¹ Ἐφημ. Ἀκρόπολις, 1 Ἰανουαρίου 1892.

² Ὁ πατέρας τοῦ Ἀδαμαντίου Ἰωάννης Ἰωαννίδης ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1850 (βλέπε Ληξιαρχικὸν βιβλίον βαπτίσεων ναοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν Σκιάθου, ἔτ. 1850, ἀριθ. πράξ. 14) καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ δημοδιδασκάλου Ἀδαμαντίου Ἰωαννίδου. Ἐσοῦθασε τηλεγραφητῆς καὶ ἀπηρέτησεν εἰς τὸ Νησί τῶν Καλαμῶν, ὅπου καὶ ἐνυμφεύθη, εἰς τὴν Σῦρον, τὴν Νάξον καὶ εἰς ἄλλα μέρη. Ὁ καθηγητῆς Ἀδαμαντίου ἔλαθεν ὡς ἐπώνυμον τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα τοῦ πάππου του καὶ ἔτσι ἤλλαξε τὸ ἐπώνυμον τῆς οἰκογενείας του, πού ἦτο Ἰωαννίδης.

³ Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου, Ἡ νῆσος τῶν λογίων (ἐφημ. Σκιάθος, ὄργανον τοῦ Συλλόγου τῶν ἀπανταχοῦ Σκιάθων, 21 Μαρτίου 1931).

⁴ Εἰς τὰ σημειώματα αὐτὰ δὲν συμπεριλαμβάνω τοὺς δύο μεγάλους λογοτέχναις τῆς Σκιάθου, τὸν Ἀλέξανδρον Παπαδιαμάντην καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Μωραϊτίδην. Διὰ τὸν Παπαδιαμάντην ἔχουν γραφῆ ἀρκετὰ καὶ ἰδιαιτέρως τὸ πλῆρες ἔργον τοῦ Γ. Βαλέτα, Παπαδιαμάντης, ἡ ζωὴ, τὸ ἔργο, ἡ ἐποχὴ του, Μυτιλήνη 1940, σελίδες 406 (ἐπανεξεδόθη καὶ εἰς τὰ «Ἀπαντα» τοῦ Παπαδιαμάντη, ἔκδ. Δημοτράκου, τόμ. Γ'). Διὰ τὸν Μωραϊτίδην ἐξέδωκα τὴν μελέτην: Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης, Χρονολογικὸς δεικτικὸς τῆς ζωῆς του, Χαρακτηριστικὰ ἄρθρα γιὰ τὸ ἔργο του, Βιβλιογραφία, Βοσιώνη 1950. Ἐπίσης δὲν θὰ κάμω λόγον διὰ τὸν διδάσκαλον τοῦ Γένους Ἐπιφάνιον Δημοτριάδην τὸν Σκιάθιον, διότι καὶ περὶ αὐτοῦ ἐδημοσίευσα τελευταίως μικρὰν μελέτην εἰς τὸ «Κανίσκιον Φαίδωνι Ι Κουκουλέ», Ἐπετηρίδα Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν 23 (1953) 633-642.

1. ANANIAS¹

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον κατὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος καὶ τὸ 1777 ἔγινεν ἀρχιεπίσκοπος Τζιάς καὶ Θερμίων.

Ὁ Ἐπιφάνιος Δημητριάδης εἰς τὴν «Ἱστορίαν τῆς νήσου Σκιάθου» γράφει τὰ ἑξῆς διὰ τὸν Ἀνανίαν: «Ἔσχε δ' ἡ νῆσος ἐν τοῖς κατ' ἐμὲ τέως χρόνοις Ἀνανίαν τινὰ ἀρχιερέα χρηματίσαντα Κίας, φιλόσοφον ἀληθῶς ἄνδρα καὶ λόγων εἰδήμονα»². Μία ἐπιγραφή δὲ χρονολογίας 1779, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὸν ναὸν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κάστρου τῆς Σκιάθου, ὀνομάζει τὸν Ἀνανίαν «λογιώτατον». Ἡ ἐπιγραφή ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Διὰ συνδρομῆς | καὶ ἐξόδου τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου
Κυ | ρίου Κυῶ Ἀνανίου ἀρχιεπι | σκόπου Τζιάς καὶ Θερμίων | τοῦ
ἐκ τῆς νήσου Σκιάθου ἁποθ'»

Καὶ ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς μαρτυρίας γίνεται φανερὸν ὅτι ὁ Ἀνανίας ἦτο ἀνὴρ λόγιος.

Ἐχομεν ὅμως καὶ μίαν τρίτην μαρτυρίαν, ἡ ὁποία παρουσιάζει τὸν Ἀνανίαν ὅτι συνέβαλε καὶ εἰς τὸ πνευματικὸν ζύπνημα τοῦ Γένους μας. Σφύζεται γράμμα τοῦ μητροπολίτου Φιλίππων καὶ Δράμας Γρηγορίου «ἀπὸ 1777 Σεπτεμβρίου 16», τὸ ὁποῖον ἀπευθύνει πρὸς τὸν νεοεκλεγέντα ἀρχιεπίσκοπον Τζιάς καὶ Θερμίων Ἀνανίαν καὶ τὸν συγχαίρει διὰ τὴν ἀπόφασιν ποῦ ἔλαβε νὰ συστήσῃ σχολεῖον εἰς τὴν Κέα, τὴν πατρίδα του³.

Ἀσφαλῶς ὁ Ἀνανίας ἀποτελεῖ σπουδαίαν μορφήν τῶν χρόνων τῆς δουλείας. Δὲν γνωρίζομεν ὅμως ποῦ ἐσπούδασεν, ἂν ἔγραψε τίποτε καὶ ποῖα εἶναι συγκεκριμένως ἢ συμβολῆ του εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα.

2. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ⁴

Ἦτο υἱὸς τοῦ Ἐπιφανίου Δημητριάδου καὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1802, ὅτε ὁ Ἐπιφάνιος ἦτο βοεβόδας τῆς νήσου.

¹ Μαρουήλ Ι. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, μέρος τέταρτον, ἐν Ἀθήναις 1937, σ. 329. Ἐπιφανίου Δημητριάδου, Ἱστορία τῆς νήσου Σκιάθου, Νέος Ἑλληνομνήμων 13 (1916) 435. Τρύφωνος Ἐδαγγελίδου, Ἡ νῆσος Σκιάθος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησιῶδες, Ἀθήναις 1913, σ. 72. Δημητρίου Π. Πασχάλη, Συμῶν ἐπίσκοπος Σύρας, Τζιάς, Θερμίων καὶ Τήνου, Θεολογία 3 (1925) 327-328. Ἰω. Ν. Φραγκούλα, Ἡ ἐπισκοπὴ Σκιάθου διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, ἐν Ἀθήναις 1935, σ. 17. Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς νήσου Σκιάθου, Θεσσαλονίκη 1955, σ. 31.

² Νέος Ἑλληνομνήμων 13 (1916) 435.

³ Μαρουήλ Ι. Γεδεών, ἔ. ἀ. σ. 329.

⁴ Γ. Βαλέτα, Παπαδιαμάντης, Μυτιλήνη 1940, σ. 86-87. Γ'. Βερίη, Τὸ ἀναμορφωτικὸ κίνημα τῶν Κολλυβάδων καὶ οἱ δύο Ἀλέξανδροι τῆς Σκιάθου, Ἀκτι-

Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Πάρον πλησίον τοῦ ἱεροδιδασκάλου Ἡλία καὶ ἐδῶ ἐγένετο μοναχὸς ἀπὸ τῶν ὀνομαστῶν ἀσκητῶν Κυριλλάκην καὶ μετωνομάσθη Δανιήλ, ἀπὸ Δημήτριος ποῦ ἦτο τὸ βαπτιστικόν του ὄνομα. Ἀργότερα ἐκάλεσε τὸν Δανιήλ εἰς τὴν Σκιάθον ὁ θεῖος του Ἀλύπιος, ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ ἐδίδασκεν εἰς τὴν πατρίδα του τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ὡς σχολεῖον ἐχρησιμοποιήθη τὸ γνωστὸν σήμερον ὡς «Διονυσιατικὸν κελλί», καὶ οἱ μαθηταὶ του ἔφθασαν τοὺς εἴκοσι πέντε.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὁ Δανιήλ ἦλθε πάλιν εἰς τὴν Πάρον, καὶ εἰς τὸ μετόχι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τῆς μονῆς Λογγοβάρδας ἱδρυσε σχολεῖον μετὰ οἰκοτροφείου. Ἐδῶ δὲ ἤκουσε τὸν Δανιήλ νὰ διδάσκη καὶ ὁ μέγας Γερμανὸς φιλόλογος Θεΐριος, ὁ ὅποιος τὸν ἐθαύμασε διὰ τὴν μεθοδικὴν καὶ σοφὴν διδασκαλίαν του. Ἀπὸ τὴν Πάρον ἕως ἠναγκάσθη μετ' ὀλίγον νὰ φύγῃ, διότι ἦλθεν εἰς ρῆξιν μετὰ τὸν νέον ἐπίσκοπον τῆς νήσου καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ὅπου ἐγένετο μεγαλόσχημος καὶ ἱερεὺς καὶ ἔλαβε τὸ νέον ὄνομα Διονύσιος.

Ἡ ἱκανότης του ἐν τῷ μεταξύ ἐγένετο γνωστὴ, καὶ τὸ 1836 ὁ Οἴκου-μενικὸς πατριάρχης Γρηγόριος δ' ὁ 5' τὸν προσεκάλεσε διὰ σύμβουλόν του εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, καὶ ἐδῶ ἐγνωρίσθη μετὰ τὰς καλύτερας οἰκογενείας τοῦ Φαναρίου, τῶν ὁποίων ἦτο πνευματικὸς. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὁ Διονύσιος παρέμεινε ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη καὶ ἔπειτα ἦλθεν εἰς τὴν Σκιάθον, εἰς τὴν Μονὴν τῆς Εἰκονιστρίας, τὴν ὁποίαν καὶ ἀνεκαίνισε μετὰ ἰδικὰ του ἔξοδα.

νεσ 6 (1943) 106-110. Φώτου Γιοφύλλη, Ὁ πατὴρ Διονύσιος Ἐπιφανιάδης, Ὁ Ἐφημέριος 5 (1956) φύλ. 15. Ἐπιφανίου Δημητριάδου, Αὐτοβιογραφία, Νέος Ἑλληνομνήμων 13 (1916) 429. Τούφωνος Εὐαγγελίδου, Ἡ παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας, τόμ. Β', Ἀθήναι 1936, σ. 89. Ν. Θ. Μπουγάτσου, Πνευματικαὶ ἐπιδράσεις τοῦ ἁγίου Ὁρους, Ἑλληνικὴ Δημιουργία 7 (1954) 568-573. Ἀλεξάνδρου Μωραϊτίδου, Ὁ Γέροντας, ἐφημ. Ἀκρόπολις, 7 Ἰανουαρίου 1888. Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ Βακούφικα (διήγημα εἰς τὸν τόμον Διηγήματα, τόμ. Α', Ἀθήναι 1921, σ. 40-41). Τοῦ αὐτοῦ, Μετὰ τοῦ βορῆ τὰ κύματα, σειρὰ Α', Ἀθήναι 1922, σ. 109-111. Τοῦ αὐτοῦ, Μετὰ τοῦ βορῆ τὰ κύματα, σειρὰ Δ', Ἀθήναι 1925, σ. 118-146. Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, Τὰ ἅπαντα, ἔκδ. Δ. Δημητράκου, τόμ. Α', σ. 153 (διήγημα Τὰ μαῦρα κούτσουρα). Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ πᾶτερ Διονύσιος, ἐφημ. Ἐφημέριος, 19 Ἰανουαρίου 1888. Ἐμμανουὴλ Παντελάκη, Ἐπιφανιάδης Διονύσιος, Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. ΙΑ', 1929, σ. 459. Ἰω. Ν. Φραγκούλια, Τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς νήσου Σκιάθου, Θεσσαλονίκη 1955, σ. 16, 35, 38, 40-41 καὶ 64. Καὶ: Ἀρχεῖον Μονῆς Εὐαγγελισμοῦ Σκιάθου, ἔτ. 1822 κέ. Βιβλίον πρακτικῶν δημοτικῶν συμβουλῶν Σκιάθου, ἔτ. 1843. Ὁρθοπευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. Γ', 1938, σ. 562. Νεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἡλίου, τόμ. Η', σ. 127.

Ἄλλὰ τὸ 1852 ὁ Διονύσιος ἐξεδιώχθη, ἐπειδὴ κατηγορήθη ὅτι εὕρισκετο εἰς συνεννόησιν μὲ τὸν Παππουλάκον,¹ καὶ ἐξωρίσθη εἰς τὴν νῆσον Θήραν. Ἀπὸ τὴν Θήραν τὸ ἐπόμενον ἔτος² ὁ ναύαρχος Ἀθανάσιος Μιασούλης ἔφερε τὸν Διονύσιον εἰς τὴν Ὑδραν ὡς ἱεροκήρυκα καὶ ἡγούμενον τοῦ Προφήτου Ἡλίας καὶ τὸ 1866 τὸν ἐκάλεσε πλησίον του ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Σύρου Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος. Ὁ Διονύσιος ἐγκατεστάθη τότε εἰς τὸ μονύδριον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ ἔγινε «πνευματικὸς τῆς ἐπισκοπῆς ἐπίζηλος, ἀλιεὺς ἐπιτήδειος τῶν πεπλανημένων ψυχῶν», καθὼς γράφει ὁ Μωραϊτίδης.

Τὸ 1882 ὁ Διονύσιος, γέρον πλεόν, ἤλθε διὰ τρίτην φοράν εἰς τὴν πατρίδα του Σκιάθον, ὅπου εἰς τὸ γραφικὸν ὕψωμα τοῦ «Ἀϊ Λιά» ἔκτισε μεγάλην τριώροφον οἰκοδομήν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτὴν ὡς σχολεῖον. Ἄλλὰ τὸ πολύτιμον αὐτὸ ἔργον δὲν ἐπρόλαβε νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογήν, διότι ἀπέθανε τὴν 30 Δεκεμβρίου 1887.

Ὁ Διονύσιος ἀνήκει εἰς τοὺς τελευταίους Κολλυβάδες καὶ ὑπῆρξε κληρικὸς μὲ μεγάλην μόρφωσιν, ζωηρὰ δὲ ἄφησε παντοῦ τὰ σημεῖα τῆς διαβάσεώς του. Εἰς τὴν Πάρον ἐξετιμήθη ἡ διδακτικὴ του ἱκανότης καὶ ἡ δύναμις ποὺ εἶχε νὰ ἀποδίδῃ μὲ βαθύτητα τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ κείμενα. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐθαυμάσθησαν αἱ γνώσεις του εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ ἡ σταθερότης τοῦ χαρακτήρος του. Εἰς τὴν Σκιάθον, Ὑδραν καὶ Σύρον ἄφησεν ἀληθινὰ ἐποχὴν ὡς ἀκούραστος κήρυξ τοῦ θείου λόγου καὶ ὡς σπουδαῖος πνευματικὸς καὶ παντοῦ διεφημίσθη ὁ ἐνάρετος βίος του καὶ ὁ μέγας πατριωτισμὸς του. «Ὁ βίος του, γράφει καὶ ὁ Παπαδιαμάντης, ἦτο ἀδιάλειπτος ἀγὼν πνευματικὸς, οἱ πόνοι του ἦσαν ἀρεταί, ἡ ζωὴ του ὅλη ἦτο σταδιοδρομία». Ὑπῆρξε «πνευματικὸς, κήρυξ, προσηλυτιστής, κατηχητής, σχεδὸν ἀπόστολος, καὶ ἄφησε πίσω του πνευματικὰ ἀναστήματα ποτισμένα ἀπὸ τὴ διδαχὴ καὶ τὸ παράδειγμά του»³. Δυστυχῶς ὁ Διονύσιος δὲν ἔγραψε τίποτε.

3. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ⁴

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1811. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐμαθήτευσε μαζί καὶ μὲ ἄλλους Σκιαθίους⁵ πλησίον τοῦ Θεοφίλου Κατρη εἰς τὴν

¹ *Κωστή Μπασσιᾶ*, Ὁ Παππουλάκος, Νέα Ὑόρκη 1951.

² Ἐσφαλμένως ὁ Μωραϊτίδης καὶ ὁ Παντελάκης γράφουν ὅτι ὁ Διονύσιος ἤλθεν ἱεροκήρυξ εἰς τὴν Ὑδραν τὸ 1862.

³ *Γ. Βαλέτα*, ἔ. ἀ. σ. 87.

⁴ *Δημητρίου Π. Πασχάλη*, Θεόφιλος Κατρη, ἱστορικὴ καὶ φιλοσοφικὴ μελέτη, Ἀθῆναι 1928, σ. 77-78. Ἰω. Ν. Φραγκούλα, Ὁ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Σκιάθου περιορισμὸς τοῦ Θεοφίλου Κατρη, Ἀθῆναι 1935, σ. 14. Βιβλίον πρακτικῶν δημοτικῶν συμβουλῶν Σκιάθου, ἔτ. 1843 κέ.

⁵ Περὶ τῶν Σκιαθίων μαθητῶν τοῦ Κατρη βλέπε: Ἰω. Ν. Φραγκούλα, Κατρη

Ἄνδρον, ἀργότερα δὲ ἐνεγράφη εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ νεο-
συστάτου τότε Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὅταν ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του ὁ Παπαγεωργίου ἐδίδαξεν εἰς
τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν Σκιάθον ὡς ἑλληνοδιδάσκαλος, καὶ ἀπὸ τὸ 1850,
ποῦ ἔγινε σχολάρχης, ὑπηρέτησεν εἰς τὸ Ἐηροχώριον τῆς Εὐβοίας, εἰς
τὴν Ἰπάτην καὶ πάλιν εἰς τὴν Σκιάθον, ὅπου καὶ ἀπέθανεν. Ὁ θάνα-
τός του συνέβη τὴν 10 Ἰανουαρίου 1874.

Ἀσφαλῶς ὁ Παπαγεωργίου δὲν ἠσπάσθη τὰς κακοδόξους ἰδέας
τοῦ Καίτη. Ὁ ἴδιος δὲν ἄφησε καμμίαν τοιαύτην ἀνάμνησιν εἰς τὴν
Σκιάθον, καὶ ὁ Πασχάλης δὲν ἀναφέρει αὐτὸν εἰς τὸν πίνακα τῶν θερ-
μῶν μαθητῶν τοῦ Καίτη. Κατὰ τὸν περιορισμὸν ὅμως τοῦ διδασκάλου
του εἰς τὴν μονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Σκιάθου ἐνδιεφέρθη καὶ ἔστει-
λεν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Εὐβοίας σχετικὴν ἀναφορὰν.

Ὁ Παπαγεωργίου ἀνεμίχθη καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐξελέγη δύο
φορὰς δημοτικὸς σύμβουλος καὶ τὸ 1855 πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμ-
βουλίου Σκιάθου. Τὸ δὲ 1868 μαζί με τὸν δήμαρχον τῆς νήσου Κων-
σταντῖνον Μωραΐτην ἀντεπροσώπευσε τὸν δῆμον τῆς Σκιάθου εἰς τὰς
ἐορτὰς ποῦ ἐδόθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν γέννησιν τοῦ διαδόχου
τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου Κωνσταντίνου.

Ὁ Κωνσταντῖνος Παπαγεωργίου ἀνήκει εἰς τοὺς καλοὺς διδασκά-
λους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ διεκρίθη διὰ τὸ ἦθος του. Πολλὴ δί-
καια δὲ εἰς τὴν ἐπιτάφιον πλάκα, ἣ ὅποια σφίζεται ἀκόμη εἰς τὸ νεκρο-
ταφεῖον τῆς Σκιάθου, ἀναγράφεται ὅτι ὁ Παπαγεωργίου ὑπῆρξεν «ἀνήρ
ἐλλόγιμος καὶ ἐν πάσῃ ἀρετῇ βιώσας»¹. Δισέγγονός του ἀπὸ μητρὸς
εἶναι ὁ στρατηγὸς Ἀθανάσιος Ι. Φροντιστής.

4. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ²

Ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀποστολίδου, ὁ ὅποιος ἐχρημάτισε δή-
μαρχος τῆς νήσου Σκιάθου καὶ βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας Σκοπέλου, καὶ
ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὴν 28 Μαρτίου 1843.

ρικὰ Β', Ἐλευθέρα Σκέψις Χαλκίδος 1 (1933) ἀριθ. φύλ. 6. Τοῦ αὐτοῦ, Καίρικα Γ',
Θεολογία 12 (1934) 269.

¹ Ὁ Παπαγεωργίου ἔγραψε καὶ τὸ κτιτορικὸν ἐπίγραμμα, τὸ ὅποιον εὐρί-
σκεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὑπέρθυρον τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν
Σκιάθου, τὸ ὅποιον ἔχει ὡς ἑξῆς:

Σοὶ τόνδε δῆμος ᾧ τριάς σοφῶν ᾗδε
ἤγειρε ναὸν εἰσεβεί προαιρέσει,
εἰ δ' εἶχε πλούτη ἔργον ὑποῦτ' ἐνθάδε
βαῖνον μὲν ἐν γῆ εἰς νέφη δ' ἰσίων κύκλα.

1846 Ὀκτωβρίου 5.

² Τρύφωνος Εὐαγγελίδου, Ἡ νῆσος Σκιάθος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησίδες,

Ἠκολούθησε μαθήματα φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1876 ἐστάλη ὑπὸ τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων» εἰς Γερμανίαν δι' εὐρυτέρας σπουδᾶς. Ἐκεῖ ἤκουσε παιδαγωγικὰ καὶ φιλοσοφίαν.

Ὅταν ἐπέστρεψεν, ὑπηρέτησεν ὡς καθηγητῆς εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Μακεδονίας καὶ τὸ 1881 ἐτοποθετήθη εἰς τὸ νεοσύστατον Γυμνάσιον Βόλου, ὅπου ἔμεινε τρία ἔτη καὶ ἔπειτα ἦλθεν εἰς τὴν Λάρισαν. Ὡς γυμνασιάρχης κατόπιν ἐδίδαξεν εἰς τὰ Τρίκαλα καὶ εἰς ἄλλας πόλεις καὶ τελευταία εἰς τὸν Πειραιᾶ, ὅπου καὶ ἀπέθανε τὸ 1896. Ὁ Ἀποστολίδης ἔμεινεν ἄγαμος.

Εἰς τὰ κατάλοιπα τοῦ Ἀποστολίδου¹ εὐρέθη ἀνέκδοτος ἱστορία τῆς Σκιάθου μὲ τὸν τίτλον «Ἴα περὶ τῆς νήσου Σκιάθου». Τὸ χειρόγραφον περιήλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἱατροῦ Γρηγορίου Στεργιοπούλου καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸ ἀντέγραψε τὸ 1904 ὁ ἀρχαιοφίλος Δημήτριος Κ. Γαλάτης².

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀποστολίδου διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος ἀσχολεῖται μὲ τὴν σημερινὴν τοπογραφίαν τῆς νήσου Σκιάθου καὶ τῶν ἀκατοικήτων μικρῶν νήσων ποῦ εὐρίσκονται πέριξ αὐτῆς. Τὸ δεύτερον περιλαμβάνει τὴν γεωγραφίαν τῆς νήσου καθὼς ἐκθέτουν αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι γεωγράφοι καὶ τὸ τρίτον εἶναι καθαρῶς ἱστορικόν. Εἰς τὸ τέλος ὑπάρχει καὶ ἀξιόλογος βιβλιογραφία. Ἡ μελέτη εἶναι γενικὰ γραμμένη μὲ σύστημα³ καὶ εἶναι σύντομος. Ἴσως θὰ ἔπρεπε τὸ ἱστο-

¹ Ἀθῆναι: 1913, σ. 139. Δεύκωμα ἀναμνηστικὸν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Γυμνασίου ἀρρένων Βόλου, ἐν Βόλῳ 1935, σ. 8 καὶ 56. Ἀρχεῖον δήμου Σκιάθου, ἔτ. 1870 κέ. Δηξιαρχικόν βιβλίον βαπτίσεων Ναοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν Σκιάθου, ἔτ. 1843, ἀριθ. πράξ. 28.

² Ὁ Ἀποστολίδης ἄφησε μεγάλην βιβλιοθήκην, τὴν ὅποιαν κατέχουν σήμερον εἰς τὴν Σκιάθον οἱ κληρονόμοι τῆς Εὐαγγελίας Κ. Αἰγιαλείδου.

³ Ὁ Γρηγόριος Στεργιόπουλος ἐφονεύθη ὡς ἐφεδρὸς ἀξιωματικὸς εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους καὶ τὸ πρωτότυπον χειρόγραφον τῆς ἱστορίας ἐχάθη. Τὸ ἀντίγραφον τοῦ Δημ. Γαλάτη κατέχουν σήμερον αἱ ἀδελφαὶ Ἀναγνωστοπούλου, αἱ ὅποιαι τὸν ἐκληρονόμησαν. Δεύτερον ἀντίγραφον ὑπάρχει καὶ εἰς χεῖρας μου.

⁴ Τὸ διάγραμμα τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀποστολίδου ἔχει ὡς ἐξῆς:

Μέρος I, Γεωγραφία τῆς νήσου Σκιάθου καὶ τῶν περὶ αὐτὴν μικρῶν νήσων. Κεφάλαιον Α', Παραῦσα τοπογραφία τῆς νήσου.

1. Παράλιος περιγραφή

α) λιμένες β) χερσόνησοι γ) ἀκρωτήρια δ) παράλιοι τοποθεταί ε) περιγραφή τῆς πόλεως.

2. Μεσόγειος περιγραφή

α) αἱ τρεῖς μεγάλαι ὁδοὶ β) ὄρη γ) κρήναι, ποταμοί, ρεῦματα δ) λίμναι ε) μεσόγειοι τοποθεταί ζ) μοναστήρια.

ρικὸν μέρος νὰ ἦτο ἐκτενέστερον. Ὡς μειονέκτημα ὅμως πρέπει νὰ θεωρηθοῦν αἱ πολλαὶ ὑποσημειώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν προσφέρουν τίποτε τὸ ἀξιόλογον, καθὼς καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ συγγραφέως νὰ ἐτυμολογήσῃ ὅλας σχεδὸν τὰς τοποθεσίας τῆς νήσου, προσπάθεια εἰς πολλὰ σημεῖα ἀνεπιτυχής¹.

Ὁ Ἀποστολίδης ἔγραψε καὶ ἄλλα δύο ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευσεν ἔταν ἦτο καθηγητῆς εἰς τὸν Βόλον. Τὸ ἓν εἶναι ἡ «Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία»² τοῦ Ὀστερμάννου, μετάφρασις ἐκ τοῦ γερμανικοῦ, καὶ τὸ ἄλλο ἐπιγράφεται «Ἐπιθεώρησις καὶ ἐξέλεξις τῶν σχολείων τῆς Ζαγοράς»³. Εἰς τὰ ἔργα του αὐτὰ ὁ Γεώργιος Ἀποστολίδης φανερώνει τὴν ἀρτίαν παιδαγωγικὴν του κατάρτισιν.

5. ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ε. ΜΩΡΑΪΤΗΣ⁴

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὴν 30 Νοεμβρίου 1848 καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ κτηματίου Μανωλάκη Ν. Μωραΐτου⁵. Τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς του

Κεφάλαιον Β', Αἱ παρά τὴν νήσον Σκιάθον ἀκατοίκητοι μικραὶ νῆσοι.

Μέρος II, Ἡ παρά τοῖς παλαιοῖς γεωγραφία τῆς νήσου.

α) ὄρια β) παράλια καὶ μεσόγεια μέρη σὺν τοῖς ἐρήμοις νησιδοῖς γ) ὄνομα τῆς νήσου δ) πόλεις ε) μέγεθος τῆς νήσου ζ) γεννήματα τῆς νήσου.

Μέρος III, Ἡ ἱστορία τῆς νήσου.— Βιβλιογραφία.

¹ Τὸ χειρόγραφον τοῦ Ἀποστολίδου ἐχρησιμοποίησε πολὺ ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης εἰς τὸ ἔργον του «Ἡ νῆσος Σκιάθος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησιδοίς».

² Γ. Ὀστερμάννου, διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου τοῦ Ὀλδερμβούργου, Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία, μετάφρασθεῖσα ὑπὸ τῶν Γ. Α. Ἀποστολίδου καὶ Ι. Α. Βαρελᾶ, ἐν Ἀθήναις 1881.

³ Γ. Α. Ἀποστολίδου, Ἐπιθεώρησις καὶ ἐξέλεξις ἀπάντων τῶν σχολείων τῆς κωμοπόλεως Ζαγοράς καὶ διαίρεσις αὐτῶν κατὰ τὸ νέον σύστημα, ἐν Βόλφ 1884.

⁴ Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου, Ἐκλιποῦσαι φυσιογνωμίαι. Σπυρίδων Μωραΐτης, ἐφημ. Ἀθήναι, 17 Σεπτεμβρίου 1915. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ νῆσος τῶν λογίων, ἐφημ. Σκιάθος, 21 Μαρτίου 1931. Γ. Βαλέτα, Παπαδιαμάντης, Μυτιλήνη 1940, σ. 91, 102 καὶ 114. Ν. Α. Βέη, Ὁ Μυστράς, οἱ Μωραῖται τῆς Σκιάθου καὶ ἡ «κακία» τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, Φιλολογικὸς Νέος Κόσμος 1 (1935) σ. 34-35. Ἰωάννου Καλιτσουράκη, Ἐπισκόπησις τῶν περὶ τὴν κλασσικὴν φιλολογίαν μελετητῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ 1821-1934, Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 10 (1934) σ. 1011. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἀναθίωσις τῶν κλασσικῶν σπουδῶν ἐν Ἑλλάδι, Ἐπετ. Φιλ. Σχ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 8 (1957-58), 385-6. Δημητρίου Γ. Μωραΐτου, Ἱστορία τῆς Παιδαγωγικῆς, Ἀθήναι 1927, σ. 295. Σπυρίδωνος Ε. Μωραΐτου, Ἡ κατὰ Πλάτωνα τροφή καὶ παιδεία, ἐν Ἀθήναις 1874 (βιογραφικὸν σημείωμα εἰς τὸ τέλος). Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ ἐν Τριπόλει, Ἀθήναι 1901. Ἀρχετον δῆμου Σκιάθου, ἔτ. 1868 κέ. Ληξιαρχικὸν βιβλίον βαπτίσεων Νεοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν Σκιάθου, ἔτ. 1848, ἀριθ. πράξ. 48.

⁵ Ἐσφαλμένως ὁ Γ. Βαλέτας γράφει ὅτι «ὁ Κωνσταντῖνος Ἀλεξάνδρου Μωραΐτης, δῆμαρχος Σκιάθου καὶ ἀδελφός τῆς μητέρας τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδια-

έτελείωσεν εἰς τὰς Καλάμας, πλησίον τοῦ θεῖου τοῦ δημοδιδασκάλου Ἀδαμαντίου Ἰωαννίδου, καὶ τὸ 1868 ἐνεγράφη εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Μετὰ τριετίαν ὁ «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων» ἀπέστειλε τὸν Μωραΐτην δι' εὐρυτέρας σπουδὰς εἰς Γερμανίαν, ὅπου ἐσπούδασε παιδαγωγικὰ καὶ φιλοσοφίαν καὶ τὸ 1874 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Λειψίας μετὰ τὴν ἐναίσιμον διατριβὴν τοῦ «Ἡ κατὰ Πλάτωνα τροφή καὶ παιδεία».

Ὅταν ὁ Μωραΐτης ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔδρυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἰδίου Συλλόγου πρότυπον δημοτικὸν σχολεῖον, τὸ «Παιδαγωγεῖον», καὶ μαζί με τὸν Ι. Δέλλιον καὶ Χ. Παπαμάρκον ἐγένετο ὁ εἰσηγητὴς τῆς νέας παιδαγωγικῆς μεθόδου. Συγχρόνως ἐδίδασκε καὶ εἰς τὸ διδασκαλεῖον τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὸ Παιδαγωγεῖον αὐτὸ τοῦ Μωραΐτου, τὸ ὁποῖον ἐλειτούργησεν ἄριστα, ἐμορφώθησαν πλείστοι, οἱ ὁποῖοι ἐγέναντο κατόπιν σπουδαῖοι ἐπιστήμονες καὶ λόγιοι.¹ Μαθηταὶ τοῦ Μωραΐτου ὑπῆρξαν καὶ ὁ τότε διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου Κωνσταντῖνος καὶ οἱ ἄλλοι πρίγκιπες.

Ὁ Μωραΐτης ἀργότερα διωρίσθη διευθυντὴς τῶν διδασκαλείων Λαρίσης καὶ Τριπόλεως καὶ ἐπὶ μικρὸν διάστημα ἐχρημάτισε τμηματάρχης τοῦ ὑπουργείου Παιδείας. Καὶ τὸ 1907 μετέβη πάλιν εἰς τὴν Λειψίαν τῆς Γερμανίας, ὅπου ἐπὶ ἑπταετίαν ἠσχολήθη μετὰ ἱστορικὰς καὶ φιλολογικὰς μελέτας, ἰδίως δὲ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος. Ὁ Μωραΐτης ἔμεινε ἄγαμος καὶ ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν 16 Σεπτεμβρίου 1915². Κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ θερμοῦ ἐπικήδειον λόγον ἐξεφώνησεν ὁ γυμνασιάρχης Γ. Σιμιτζόπουλος.

Ἄρκετὰ εἶναι τὰ δημοσιεύματα τοῦ Μωραΐτου. Ἡ «Διδασκαλική»³ τοῦ ὑπῆρξε βιβλίον ἀξιόλογον διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς νέας διδακτικῆς μεθόδου καὶ τὰ ἀναγνωστικά τοῦ βιβλίου⁴ ἀπετέλεσαν σταθμὸν εἰς τὴν

μάντη, εἶναι πατέρας τοῦ Σπυρίδωνα Μωραΐτου, τοῦ διδασκάλου τῶν βασιλοπαίδων, τοῦ παιδαγωγοῦ, τοῦ φιλολόγου». Βλέπε Γ. Βαλέτα, ἔ. ἀ. σ. 91.

¹ Διὰ τὸ «Παιδαγωγεῖον» τοῦ Μωραΐτου καὶ διὰ τὸν ἴδιον προσωπικῶς ἔγραψε μετὰ ἐμπάθειαν ὁ Ἀπόμαχος, ἐφημ. Μὴ Χάνεσαι, 18 Ἰουνίου 1882.

² Ὁ Ἰωάννης Καλιτσουδάκης γράφει ἐσφαλμένως ὅτι ὁ Μωραΐτης ἀπέθανεν εἰς τὴν Γερμανίαν (Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 10, σ. 1011).

³ Σπυρίδωνος Ε. Μωραΐτου, Διδασκαλική ἢ σύντομοι ὁδηγίαι πρὸς χρῆσιν νέας διδασκαλικῆς μεθόδου, ἐν Ἀθήναις 1880.

⁴ Βιβλιοθήκη τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν Γραμμάτων συλλόγου, ἀριθ. 19. Ἐγχειρίδιον στοιχειωδῶν μαθημάτων συνταχθέν ὑπὸ Σπυρίδωνος Μωραΐτου, βιβλίον Α', ἐν Ἀθήναις 1875 — βιβλίον Β', ἐν Ἀθήναις 1876, ἀριθ. 20 — βιβλίον Γ', ἐν Ἀθήναις 1876, ἀριθ. 21.

δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. Ἐπίσης πρωτότυποι ἦσαν αἱ μελέται τοῦ «Περὶ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ ἀγωγῆς», «Παιδαγωγικαὶ μελέται», «Περὶ ἀναγνωστικῶν βιβλίων»¹, «Γνωθὶ σαυτόν»², καθὼς καὶ ἡ ἱστορικὴ μελέτη τοῦ «Ἐγκατάστασις βαρβάρων ἐν Ἑλλάδι»³.

Ἄλλὰ ἡ ἐργασία, ἡ ὁποία τὸν ἀνέδειξεν, εἶναι ἡ ἐκδοσις τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, ἡ ὁποία ἐγινε μὲ ἐξοδα τῆς «Ζωγραφείου ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης» εἰς τρεῖς τόμους⁴. Ἡ εἰσαγωγή, τὰ σχόλια καὶ αἱ παρεκβάσεις εἰς τοὺς διαλόγους προκαλοῦν τὸν θαυμασμὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ξένων φιλολόγων διὰ τὴν ὑψηλὴν καὶ πρωτότυπον κριτικὴν τῶν καὶ συνετέλεσαν νὰ θεωρῆται ὁ Μωραΐτης ὡς ὁ σπουδαιότερος Ἑλληνας πλατωνιστῆς.

Ὁ Σπυρίδων Μωραΐτης εἶχεν εὐρεῖαν παιδείαν καὶ μόρφωσιν καὶ εἰργάσθη ἀκούραστα διὰ τὴν ἐπιστήμην, εἶναι δὲ ἀπὸ τοὺς πρώτους ἐπιστήμονας παιδαγωγοὺς τῆς πατρίδος μας.

6. ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΑΛΕΞ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ⁵

Ἦτο πρῶτος ἐξάδελφος ἀπὸ μητρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη καὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1849. Εἰς ἡλικίαν εἴκοσι ἐτῶν ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τοῦ Σουεῖς τῆς Αἰγύπτου, ὅπου εἰργάζετο, καὶ ἠκολούθησε γυμνασιακὰ μαθήματα καὶ τὸ 1873 εἰσηλθεν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ὡς φοιτητῆς διεκρίθη διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὸ ἦθος τοῦ καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Στεφάνου Κουμανούδη διωρίσθη βοηθὸς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἔμεινε μέχρι τοῦ 1880 καὶ ἐδίδασκεν εἰς τὸ «Παιδαγωγεῖον» τοῦ Σπυρίδωνος Μωραΐτου, εἰς τὴν Σχολὴν τῶν ἀπόρων τοῦ Παρνασσοῦ, παρέδιδε δὲ καὶ μαθήματα κατ' οἶκον. Τότε πολλοὶ ἰσχυροί, τῶν τέκνων τῶν ὁποίων ὑπῆρξε διδάσκαλος, τὸν ὑπεστήριξαν καὶ ἐστάλη εἰς τὴν Γερμανίαν δι' ἀνωτέρας σπουδὰς ὑπὸ τοῦ «Συλλόγου

¹ Περ. Πλάτων 1 (1879) ἀριθ. τεύχ. Ε', ΣΤ', Ζ', Η'.

² Ἀκρόπολις Φιλολογικὴ 1888, ἀριθ. φύλ. 31.

³ Ἐφημ. Κωνσταντινουπόλεως, 5-8 Φεβρουαρίου 1902.

⁴ Πλάτων εἰς ἑρμηνείας καὶ διορθώσεις Σπυρίδωνος Ε. Μωραΐτου, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1905, τόμ. Β', ἐν Λειψίᾳ 1908 καὶ τόμ. Γ', ἐν Λειψίᾳ 1913. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐκδοσις τοῦ Πλάτωνος τῆς Ζωγραφείου βιβλιοθήκης, ἐν Λειψίᾳ 1908.

⁵ Γ. Βαλέια, Παπαδιαμάντης, Μυτιλήνη 1940, σ. 91 καὶ 270-271. Ν. Α. Βέη, Ὁ Μυστράς, οἱ Μωραΐται τῆς Σκιάθου καὶ ἡ «κακία» τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, Φιλολογικὸς Νέος Κόσμος 1 (1935) 34-35. Σ. Α. Οἰκονόμου, Σκιάθου, Ἡ νῆσος Πεπάρηθος, Ἰένα 1883. Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, Ὁρῆνος εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου Σωτήριον Α. Οἰκονόμου, ἔφημ. Πανθεσσαλικὴ Βόλου, 7 Ἰουλίου 1909. Ἀρχεῖον Ἑλληνικοῦ σχολείου Σκιάθου, ἔτ. 1892 κέ.

πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων». Εἰς τὴν Γερμανίαν ὁ Οἰκονόμου ἐσπούδασε κλασσικὴν φιλολογίαν καὶ ἀρχαιολογίαν καὶ τὸ 1883 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ ὑπὸ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ἰένης μετὴν μελέτην του «Ἡ νῆσος Πεπάρηθος».

Ὁ Οἰκονόμου διεκρίθη ὡς διδάσκαλος. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐδίδαξεν ἐπὶ ἓν ἔτος εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Μακεδονίας καὶ κατόπιν ἐκλήθη καὶ διηύθυνεν ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη τὴν σχολὴν τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος τῆς Τεργέστης. Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1892 ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διωρίσθη σχολάρχης εἰς τὴν Σκιάθον, ὅπου καὶ ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐκτὸς μιᾶς τριετίας, καθ' ἣν ὑπηρέτησεν εἰς σχολεῖα τοῦ Πηλίου. Ἀπέθανε δὲ τὴν 2 Ἰουλίου 1909 εἰς Αἰδηψόν, ὅπου μετέθη χάριν λουτροθεραπείας.

Ἡ διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ Οἰκονόμου διὰ τὴν νῆσον Σκόπελον εἶναι μελέτημα ἀριστον καὶ διακρίνεται διὰ τὸ σύστημα, τὴν καλὴν χρησιμοποίησιν τῶν πηγῶν, τὸ ἐπιμελημένον ὕφος καὶ γενικὰ διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν μορφήν τῆς¹. Ἐδημοσίευσεν προσέτι τὸ ἱστορικὸν διήγημα «Ἐπεισόδιον ἀρματολικοῦ ἔρωτος»² καὶ «Λόγον ἐκφωνηθέντα κατὰ τὸ μνημόσυνον Ξενοφῶντος Σεκληστινοῦ»³.

Ὁ Σωτήριος Οἰκονόμου ἦτο ἀριστα κατηρτισμένος καὶ πολὺ μεθοδικὸς εἰς τὴν διδασκαλίαν του. Εἶχε «διδασκαλικὸν χάρισμα γιγαντιαῖον, τεραστίαν ἀντοχὴν καὶ ζωτικότητα», καθὼς γράφει καὶ ὁ Παπαδιαμάντης, καὶ ἦτο ἀκόμη «γλυκὺς, φιλομαθής, ἀκριβής καὶ εἰς ἄκρον εὐσυνείδητος».

7. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ⁴

Ἦτο υἱὸς τοῦ Δημητρίου Δημητριάδου, ὁ ὁποῖος ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Σκιάθον ἐκ τῆς Βάβδου τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἐχρημάτισεν ἐπὶ σει-

¹ Ἐσφαλμένον εἶναι μόνον τὸ σημειούμενον ὅτι ἡ Τουρκοκρατία τῆς νήσου Σκοπέλου ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ 1470. Τὰς Βορείους Σποράδας κατέλαβεν, ὡς γνωστὸν, τὸ 1538 ὁ Χαϊρρεδίν Βαρβαρόσας καὶ ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ Τουρκοκρατία εἰς αὐτάς (βλέπε *William Miller - Σπουδαῖνος Λάμπρου, Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι*, τόμ. Β', Ἀθήναι 1910, σ. 412-413).

² Σ. Α. Οἰκονόμου, Ἐπεισόδιον ἀρματολικοῦ ἔρωτος, Κλειῶ Λειψίας 1 (1885) ἀριθ. φύλ. 8-9.

³ Σ. Α. Οἰκονόμου, Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὸ μνημόσυνον Ξενοφῶντος Σεκληστινοῦ, μεγάλου εὐεργέτου τῆς ἐν Τεργέστη Κοινότητος τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, τῆ 2 Ἀπριλίου 1887 ἐν τῷ ἱερῷ ναῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐντολῇ τοῦ βουλευτηρίου καὶ ἀποφάσει τούτου ἐκτυπωθεὶς ἐπιμελεία τοῦ προεδρείου τῆς Κοινότητος.

⁴ Τρύφωνος Ἐγγαγγλίδου, Ἡ νῆσος Σκιάθος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησιδεῖς Ἀθήναι 1913, σ. 139. Ν. Δ. Δημητριάδου, Δημοτικὰ προανακρούσματα (μὲ προ-

ρὰν ἐτῶν δημοτικὸς σύμβουλος τῆς νήσου, ἐγεννήθη δὲ εἰς τὴν Σκιάθον τὴν 15 Ἀπριλίου 1851. Κατὰ τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν ὑπῆρξεν ἀχώριστος φίλος τοῦ Παπαδιαμάντη καὶ τοῦ Μωραϊτίδου, μετὰ τῶν ὁποίων ἀπήρτιζε «τὴν περιφανῆ τῆς Σκιάθου τριανδρίαν»¹. Ἠκολούθησε σπουδὰς νομικὰς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐδικηγόρησεν εἰς τὴν Χαλκίδα καὶ κατόπιν εἰς τὸν Βόλον, ὅπου ὑπῆρξε πρόεδρος τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

Τὸ 1883 ἐξελέγη δῆμαρχος Σκιάθου καὶ εἰργάσθη μὲ ἐνδιαφέρον διὰ τὰ δημοτικὰ πράγματα τῆς νήσου. Κατὰ τὴν περίοδον δὲ τῆς δημαρχίας του (1883-1887) συνέπεσε καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν, ἐπότε παρεσημοφορήθη ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν συνετὴν στάσιν ποῦ ἔδειξεν ἀπέναντι τῶν ἀξιώσεων τῶν Αὐστριακῶν. Ἐπειτα, τὸ 1895, ἀνεδείχθη βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας Σκοπέλου καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητά του αὐτὴν ἔλαβε μέρος εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1897.

Τὸ 1902 ἐτοποθετήθη νομάρχης εἰς τὰ Τρίκκαλα καὶ διηκούλυε πολὺ τὴν κίνησιν τῶν ἐπαναστατικῶν σωμάτων, ποῦ ἠγωνίζοντο διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας, καὶ τὸ 1913 ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ἀπέθανε τὴν 11 Ἰουνίου 1933.

Ὁ Δημητριάδης ἔγραψε νομικὴν μελέτην «Ἡ γυνὴ ἐν τῇ δικαίῳ διὰ μέσου τῶν αἰώνων»², κυρίως ὁμοῦ ἠσχολήθη μὲ τὴν δημοσιογραφίαν. Ὅταν ἐδικηγόρει εἰς τὴν Χαλκίδα ἐξέδωκε τὸ 1880 τὴν ἐφημερίδα «Ἐξέδωκα» καὶ εἰς τὸν Βόλον κατόπιν τὴν ἐφημερίδα «Παγασαί». Ἐγραψε πολλὰ ἄρθρα δημογραφικὰ καὶ λαογραφικὰ διὰ τὴν νήσον Σκιάθον, καθὼς καὶ διὰ τὴν Σκόπελον, ἡ ὁποία ἦτο πατρὶς τῆς γυναικὸς του, δλόκληρον σειρὰν ἄρθρων διὰ τὴν διένεξιν τῶν κατοίκων τῆς Σκιάθου μετὰ τοῦ μητροπολίτου Δημητριάδος Γερμανοῦ³ καὶ μικρὰν μελέτην διὰ τὸν ἄγιον Ρηγίτινον ἐπίσκοπον Σκοπέλου⁴. Ἐπίσης ἀνεῦρε καὶ ἐδημοσίευσεν τὸ ἐνετικὸν σύνταγμα τῆς νήσου Σκιάθου, τὸ ὁποῖον ἴσχυε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δευτέρας ἐνετοκρατίας τῆς νήσου⁵. Ἀνεκδότους ἄφησε δύο μελέ-

λογικὸν σημείωμα τοῦ Β. Γαβριηλίδου), ἐφημ. Μὴ Χάνεσαι, 6 Μαΐου 1883. Ἡ νέα Βουλὴ. Οἱ πρωτόγαλτοι, Νικόλαος Δημητριάδης, ἐφημ. Ἀκρόπολις, 11 Μαΐου 1895. Βιβλίον πρακτικῶν δημοτικῶν συμβουλίου Σκιάθου, ἔτ. 1883 κέ. Ληξιαρχικὸν βιβλίον βαπτίσεων ναοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν Σκιάθου, ἔτ. 1851, ἀριθ. πράξ. 16.

¹ Ἐφημ. Μὴ Χάνεσαι, 6 Μαΐου 1883.

² Ἐφημ. Θεσσαλία Βόλου, 1, 4 καὶ 8 Φεβρουαρίου 1900.

³ Ἐφημ. Κῆρυξ Βόλου, 19, 20 Δεκεμβρ 1908 καὶ 20, 27 καὶ 31 Ἰαν. 1909.

⁴ Ἐφημ. Πανθεσσαλικὴ Βόλου, 25 Φεβρουαρίου 1902.

⁵ Ἀνεδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Τρύφ. Εὐαγγελίδου εἰς τὸ περὶ Σκιάθου ἔργον του, σ. 48-54.

τας Ιστορικού περιεχομένου: «Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι» καὶ «Ἱστορικά σημειώματα Σκιάθου - Σκοπέλου».

Ὁ Νικόλαος Δημητριάδης ἦτο βαθὺς νομικὸς καὶ μεγάλος πατριώτης καὶ κατὰ τὸν Γαβριηλίδην ὑπῆρξεν «ἐκ τῶν εἰλικρινεστέρων χαρακτῆρων καὶ τῶν ἀγνοτέρων πολιτευομένων». Υἱοὶ τοῦ εἶναι ὁ Σωτήριος Δημητριάδης, δικηγόρος ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἄλλοτε βουλευτῆς, καὶ ὁ Ἰωάννης Δημητριάδης, καθηγητῆς τῆς Γεωπονικῆς καὶ Δασολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

8. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ¹

Ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Νικόλαου Δημητριάδου καὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1856 Ἐσπούδασε μαθηματικὰ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς ἡλικίαν 23 ἐτῶν ἀνηγορεύθη διδάκτωρ. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν σπουδῶν τοῦ ἔλαθε μέρος ὡς ἐθελοντῆς εἰς τὸν Θεσσαλικὸν ἀγῶνα, ὅπου ἔδειξεν «εὐτολμον καὶ ἀνδρικὸν τὸ ἦθος»².

Ὡς καθηγητῆς ἐδίδασκεν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Σάμου καὶ ἔπειτα ὑπηρέτησεν εἰς Λάρισα, Βόλον, Χαλκίδα, Πάτρας καὶ εἰς τὴν Σκιάθον. Ἐδῶ ἠσθένησεν ἀπὸ στηθικὸν νόσημα καὶ τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1897 «μὲ τοῦ φθινοπύρου τὴν ὥχραν τὴν μελαγχολικὴν, μὲ τὸν δριμὺν ἄκκιρον χειμῶνα, ὡς φύλλον φθινοπωρινὸν ἔγειρεν, ἔπεσεν, ἐμαράνθη»³.

Καὶ ὁ Γεώργιος Δημητριάδης, ὅπως ὁ ἀδελφὸς τοῦ, ἠγάπησε τὴν δημοσιογραφίαν καὶ πλεῖστα ἄρθρα τοῦ καὶ ἀνταποκρίσεις ὑπάρχουν εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» καὶ τὰς ἄλλας ἐφημερίδας τῆς ἐποχῆς. Ὑπῆρξεν ἐπίσης συνεργάτης τῆς φιλολογικῆς «Ἐστίας», ὅπου ἐδημοσίευσεν ἄρθρα ἐπιστημονικὰ καὶ ἱστορικὰ, γραμμένα μὲ πνοὴν λογοτεχνικὴν. Ἀξιόλογα εἶναι τὰ ἄρθρα «Ἐπιρροή τῆς σελήνης εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν», «Προγνωστικὰ τοῦ καιροῦ», «Τὸ βαρόμετρον», «Τὰ προμηνύματα τοῦ καιροῦ - ἐκ τοῦ σημειωματαρίου παρατηρητοῦ», «Τὰ ναυτικὰ ἄστυρα ἐν τῇ ξένῃ» καὶ «Ὁ τάφος τοῦ Νικοτσάρα»⁴.

Ὁ Γεώργιος Δημητριάδης ἦτο ἐκλεκτὸς ἐπιστῆμων καὶ διεκρίθη

¹ Α. Παπαδιαμάντη, Γεώργιος Δ. Δημητριάδης, νεκρολογία, ἐφημ. Ἀκρόπολις, 6 Νοεμβρίου 1897. Λεύκωμα ἀναμνηστικὸν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Γυμνασίου ἀρρένων Βόλου, ἐν Βόλῳ 1935, σ. 57. Ἀρχεῖον Δήμου Σκιάθου, ἔτ. 1856 κέ. Ἀρχεῖον ἑλληνικοῦ σχολείου Σκιάθου, ἔτ. 1888 κέ.

² Α. Παπαδιαμάντη, ἔ. ἀ.

³ Α. Παπαδιαμάντη, ἔ. ἀ.

⁴ Ἐστία 20 (1885) 865 - 6. 21 (1886) 78, 238 - 9. 27 (1889) 267 - 9, 283 - 4. 28 (1889) 431 - 2. 29 (1890) 332 - 3.

διὰ τὰ λεπτά του αἰσθήματα καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του. «Τὴν Σκιάθον του, γράφει καὶ ὁ Παπαδιάμαντης, τὴν ἠγάπα μὲ ἀληθῆ ἔρωτα καὶ ἀφωσιώθη ἕλος εἰς τὴν πρόδόν της, ἢ δὲ ἐλευθεριότης, ἢ συμπαθῆς εὐσπλαγγχνία καὶ ἢ ἐλεημοσύνη του ὑπῆρξαν ἀνεκδιήγητα»¹.

9. EMMANOYHA A. ΠΑΥΛΙΝΗΣ²

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1857. Ἐσπούδασεν ἰατρικὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔλαβε τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος τὸ 1881. Κατ' ἀρχὰς εἰργάσθη ὡς ἰατρὸς εἰς τὴν Σκιάθον καὶ τὸ 1886 μετέβη εἰς Παρισίους, ὅπου ἠσχολήθη μὲ τὴν σπουδὴν τῆς παθολογίας.

Τὸ 1888 ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ 1894 ἔγινεν ὑφηγῆτης τῆς εἰδικῆς Νοσολογίας μὲ τὴν διατριβὴν του «Ἵπερτροφικὴ κίρρωσις μετὰ χρονίου ἰκτέρου». Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1910, διηύθυνε δὲ καὶ τὸ παθολογικὸν τμήμα τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν καὶ τῆς νέας Πολυκλινικῆς. Ἔλαβε μέρος εἰς πανελλήνια ἰατρικὰ συνέδρια, εἰς τὰ ὅποια ἔκαμεν ἐνδιαφερούσας ἀνακοινώσεις καὶ ἐπὶ 40 ἔτη ἦτο γραμματεὺς τῆς «Ἀλληλεπικούριου ἑταιρείας τῶν ἐλλήνων ἰατρῶν». Ἀπέθανε εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν 15 Ἀπριλίου 1942.

Ὁ Παυλίνης ἔγραψε πολλὰς ἰατρικὰς πραγματείας. Ὅταν ἐσπούδαζεν εἰς τοὺς Παρισίους ἐδημοσίευσεν τὴν μελέτην «Une épidémie de diphtérie causée par la diphtérie des dindons»³, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτει τὰ συμπεράσματά του ἀπὸ ἐρεύνας, τὰς ὁποίας ἔκαμε τὸ 1883 ἐπὶ παιδίων εἰς τὴν Σκιάθον κατὰ ἐπιδημίαν διφθερίτιδος. Τὰ πορίσματα τῆς ἐργασίας του αὐτῆς ἀναφέρει καὶ ὁ ἰατρὸς Descroisille εἰς τὸ σύγγραμμά του «Παθολογία καὶ κλινικὴ τῶν νοσημάτων τῶν παιδίων». Κατόπιν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐδημοσίευσεν εἰς ἰδιαιτέρα τεύχη, ἐκτὸς τῆς ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ διατριβῆς του, τὸ ἐναρκτήριον μάθημα τῆς ὑφηγεσίας του «Περὶ τῶν αἰτιῶν καθόλου τῶν μiasματικῶν καὶ μολυσματικῶν νόσων», καὶ τὴν μελέτην «Συμβολή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐν Ἑλλάδι χρονίᾳ ἐλονοσίας καὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς δι' ἄλλεπαλλήλων ἐνδομυϊκῶν ἐνέσεων κινίνης» (1911).

¹ Ὁ Γεώργιος Δημητριάδης εἶχε καὶ καλὰς γνώσεις μηχανικῆς καὶ ἔργον του εἶναι ἡ παλαιὰ προκομαία τῆς Σκιάθου, εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ὁποίας εἰργάζετο καὶ ὁ ἴδιος.

² Ἐμμανουὴλ Α. Παυλίνης, Ἵπερτροφικὴ κίρρωσις μετὰ χρονίου ἰκτέρου, Ἀθῆναι 1888, πρόλογος. Ἀρχεῖον Δήμου Σκιάθου, ἔτ. 1857 κέ. Δηξιαρχικὸν βιβλίον βραπτίσεων Νικοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν Σκιάθου, ἔτ. 1857, ἀριθ. πράξ. 33.

³ Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Bulletin medical, 1888, Paris.

Ἐδημοσίευσεν ἐπίσης ἀρκετὰς μελέτας εἰς περιοδικά, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρω ἐδῶ τὰς ἑξῆς: «Στένωσις καθαρὰ τῆς μητροειδοῦς», «Περίπτωσης ὑδατίδων κύστεων τοῦ ἥπατος», αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ Ἱατρικὸν καὶ Φαρμακολογικὸν Δελτίον ἔτ. 1891, «Ἀβασία ἢ ἀστασία», «Πρόδρομα συμπτώματα τῆς χρονίας πνευμονικῆς φθίσεως», αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸν Γαληνὸν ἔτ. 1894 καὶ 1907, «Περὶ ταχείας ἰάσεως τῶν ἐξ ἐλονοσίας νευραλγιῶν δι' ἀλλεπαλλήλων ἐνέσεων κινίνης» καὶ «Περὶ τῶν λαυθανόντων πυρετῶν», αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰ Πρακτικὰ τῶν πανελληνίων ἱατρικῶν συνεδρίων τοῦ 1903 καὶ 1906.

Ὁ Ἐμμανουὴλ Παυλίνης ἤσκησε τὸ ἱατρικὸν τοῦ ἔργου ὡς ἀληθινὸς ἱεροφάντης καὶ μὲ πολλὴν φιλανθρωπίαν. Διεκρίθη ἐπίσης διὰ τὸν ἐπιστημονικὸν του ζῆλον καὶ τὸ ζωηρόν του ἐνδιαφέρον διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς ἐλονοσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

10. ΝΕΟΚΛΗΣ Γ. ΑἴΓΙΑΛΕΙΔΗΣ¹

Κατήγετο ἀπὸ παλαιὰν οἰκογένειαν τῆς νήσου, ἣ ὁποία διεκρίθη διὰ τὰς ὑπηρεσίας τῆς εἰς τὸν Ἀγῶνα καὶ διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ γράμματα, καὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1861. Ὁ καπετὰν Γιώργης Γιαλῆς, ὁ ὄνομαστός ἀγωνιστὴς τοῦ 1821 ποῦ ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Ὁμῆρ πασᾶ Καρυστινοῦ, εἶναι πρόγονός του² καὶ ὁ πατέρας του Γεώργιος Αἰγιαλεΐδης ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Διονυσίου Ἐπιφανίου καὶ τοῦ Θεοφίλου Καΐρη καὶ ἦτο ἐκ τῶν μορφωμένων τῆς ἐποχῆς του³.

¹ Ἀλεξάνδρου Μωραϊτίδου, Μὲ τοῦ βορῆα τὰ κύματα, σειρὰ Δ', Ἀθῆναι 1925, σ. 127. Γ. Π., Νεοκλῆς Αἰγιαλεΐδης, νεκρολογία, ἔφημ. Πατρὶς τοῦ Πύργου, 27 Ὀκτωβρίου 1926. Ἐφημ. Σκρίπ, 23 Ὀκτωβρίου 1926. Ἀρχεῖον Δήμου Σκιάθου, ἔτ. 1861 κέ.

² Μ. Στρατιωτικὴ καὶ Ναυτικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 1 (1927) 378.

³ Καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς υἱοὶ τοῦ Γεωργίου Αἰγιαλεΐδου ἔλαβον καλὴν μόρφωσιν. Ὁ Αἰγιαλεὺς Αἰγιαλεΐδης (1853-1932) ἐσοῦδασεν ἱατρικὴν καὶ ἀπέθανεν ὡς γενικὸς στρατιωτικὸς ἀρχίατρος. Ὑπῆρξε συντάκτης τῆς «Ἱατρικῆς Ἐφημερίδος», ὅπου ἐδημοσίευσεν ἀρκετὰ ἄρθρα, καὶ εἰς ἰδιαιτέρον τεῦχος ἐξέδωκε τὴν μελέτην «Περὶ τῆς ἐν ἐκστρατεία ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας», Κέρκυρα 1902. Ὁ Κωνσταντῖνος Αἰγιαλεΐδης (1859-1933) διεκρίθη ὡς δικηγόρος εἰς τὸν Βόλον καὶ ἐχρημάτισε δύο φορὰς βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας Σκοπέλου καὶ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς. Κατεῖχεν ὅσον ὀλίγοι τὰ ναυτικὰ ζητήματα τῆς χώρας καὶ εἰς τὸ ναυτικὸν συνέδριον τῆς Σύρου τὸ 1902 ἐπρότεινε τὴν ἱδρυσιν ναυτικῆς τραπέζης (ἔφημ. Ἐρμῆς, 15 Σεπτεμβρίου 1902). Ὁ δὲ Κλεάνθης Αἰγιαλεΐδης (1866-1948) ἐσοῦδασε μαθηματικὰ καὶ ὑπηρέτησεν ὡς καθηγητὴς εἰς τὰς Σέρρας καὶ κατόπιν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ διευθυντοῦ. Τὸ 1933 ἐξελέγη καὶ βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας Σκοπέλου.

Τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα ἤκουσεν εἰς τὸ Βαρδάκειον Λύκειον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1880 ἐνεγράφη εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβε τὸ δίπλωμα τὸ 1888. Ὅταν ἀκόμη ἦτο φοιτητὴς, διορίσθη ἐπίσημος πρακτικογράφος τῆς Βουλῆς καὶ τὴν θέσιν αὐτὴν διετήρησε καὶ ἀργότερα. Συγχρόνως εἰσήλθε καὶ εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ εἰργάσθη εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν», τὴν «Ἐφημερίδα» τοῦ Κορομηλά καὶ κυρίως εἰς τὴν «Νέαν Ἐφημερίδα». Ἐπὶ μικρὸν δὲ διάστημα ἐξέδιδε καὶ ἰδικὴν του ἔφημερίδα μὲ τὸν τίτλον «Μικρὰ Ἐφημερίς».

Τὸ 1902 διορίσθη γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ συντόμως προήχθη εἰς οἰκονομικὸν ἔφορον καὶ ὑπηρέτησεν εἰς τὸ Ναύπλιον, Λάρισα, Πάτρας, Πρέβεζαν, Πύργον καὶ Πειραιᾶ. Ἀπέθανε τὸ 1926 εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ οἰκονομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ.

Ὁ Αἰγιαλείδης ὡς πρωτοετῆς φοιτητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἐδημοσίευσεν τὴν μελέτην «Μκραθῶνος περιήγησις», ἡ ὁποία εἶναι ἱστορικὸν καὶ λογοτεχνικὸν δοκίμιον, καὶ τὸ διήγημα «Τὸ κερὶ τῆς Παναγίας». Ἐφησε δὲ ἀνέκδοτα τὰ δράματα «Ἐρώτων τύχαι» καὶ «Οἱ Κρήτες μου», καθὼς καὶ τὰ διηγήματα «Ὁ Γεώργιος καύτης» καὶ «Ἡ φονικὴ νύξ τοῦ Καρπενησίου».

Ἠχοχλήθη προσέτι καὶ μὲ τὴν ποίησιν καὶ ἐδημοσίευσεν ποιήματα εἰς περιοδικὰ καὶ ἔφημερίδας¹. Εἰς χεῖρας τοῦ υἱοῦ τοῦ Γεωργίου Αἰγιαλείδου, δικηγόρου ἐν Ἀθήναις, εὐρίσκονται ἀνέκδοτα ἢ λυρική συλλογὴ «Πλημμυρίδες», ἑτέρα συλλογὴ πατριωτικῶν καὶ δημοτικῶν ποιημάτων, παράφρασις τοῦ βιβλίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης «Ἄσμα Ἄσμάτων» καὶ τὸ πολὺστιχον ποίημα «Ὁ θνήσκων τραυματίας», τὸ ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς ἀνέγνωσεν εἰς τὸν φιλολογικὸν σύλλογον «Αἱ Μοῦσαι».

Ὁ Νεοκλῆς Αἰγιαλείδης διεκρίθη ὡς ποιητὴς διὰ τὸ λεπτὸν αἶσθημα καὶ τὸν ρωμαντισμὸν του, ὡς δημοσιογράφος διὰ τὸ γλαφυρὸν του ὕφος καὶ ὡς ὑπάλληλος καὶ ἄνθρωπος γενικὰ διὰ τὴν ἐντιμότητα καὶ τὴν εὐγένειαν.

11. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΤΣΑΜΑΣΦΥΡΟΣ²

Ἐγεννήθη εἰς Σκιάθον τὸ 1871. Ὡς μαθητὴς γυμνασίου ἐφοίτησεν εἰς τὸ Β' Γυμνάσιον Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1889 ἐνεγράφη εἰς τὸ φυσικὸν τμη-

¹ Ν. Γ. Αἰγιαλείδου, Μκραθῶνος περιήγησις, ἐν Ἀθήναις 1880.

² Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον 19 (1885) 474. Ἡμερολόγιον Κ. Σκόκου 6 (1891) 305. Ἐφημ. Νέα Ἐφημερίς, 30 Ἀπριλίου 1889 καὶ 31 Δεκεμβρίου 1889.

³ Πέτρον Γλέζου, Δημήτριος Τσαμασφύρος, νεκρολογία, Νέα Ἐστία 59 (1956) 60. Βιογραφικὸν σημείωμα τοῦ ἰδίου εὐρισκόμενον εἰς χεῖρας μου.

μα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήλθε διδάκτωρ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1894 μὲ τὴν ἐναίσιμον διατριβὴν «Περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων». Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἴδιου ἔτους διωρίσθη καθηγητῆς καὶ ὑπηρέτησεν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπὶ 38 συνεχῆ ἔτη, φθάσας μέχρι τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἱεραρχίας.

Ἐδίδασκεν ἐπὶ 8 ἔτη εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα τοῦ Φαναρίου Καρδίτσας καὶ τῆς Σκιάθου, ἐπὶ 7 ἔτη εἰς τὸ Γυμνάσιον Βόλου καὶ ἐπὶ 14 ἔτη εἰς τὰ Γυμνάσια Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Τὸ 1923 προήχθη εἰς Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν τῶν Φυσικῶν καὶ τὸ 1926 ἔγινεν ἀνώτατος ἐκπαιδευτικὸς σύμβουλος. Τὸ 1932 παρητήθη λόγῳ τῆς καρδιακῆς του παθήσεως καὶ παρέμεινεν ὡς συνταξιούχος εἰς Ἀθήνας, ἔπου καὶ ἀπέθανε τὴν 4 Ἰανουαρίου 1956. Κατὰ τὴν κηδεῖαν του σεμνὸν ἐπικήδειον λόγον ἐξεφώνησεν ὁ ἀνώτατος ἐκπαιδευτικὸς σύμβουλος Γ. Ζομπανάκης.

Ὁ Τσαμασφύρος διεκρίθη ὡς συγγραφεὺς σχολικῶν βιβλίων. Ἡ «Πειραματικὴ Φυσικὴ» του¹, ἡ ὁποία ἐξεδόθη τὸ 1905, εἶναι θαυμάσιον μαθητικὸν ἐγχειρίδιον. Τὰ γεωγραφικὰ βιβλία πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἐσημείωσαν πολλὰς ἐκδόσεις ἀπὸ τοῦ 1933 πρὸς πρωτοεξεδόθησαν² καὶ τὰ δύο τελευταῖα φυσικοχημικὰ του βιβλία³ διὰ τοὺς μαθητὰς ἐπίσης τοῦ δημοτικοῦ ἐβραβεύθησαν ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων. Αἱ γεωγραφίαι του διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν γυμνασίων⁴ ἐξετιμήθησαν διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τῆς συγγραφῆς των, καὶ τὰ Σχεδιάσματα κοσμογραφικῶν ἐγχρώμων πινάκων⁵ εἶναι μεθοδικώτατα μέσα διὰ τὴν σπουδὴν τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας.

¹ Δημητρίου Ν. Τσαμασφύρου, Στοιχειώδης πειραματικὴ φυσικὴ, ἐν Ἀθήναις 1905.

² Δ. Τσαμασφύρου, Γεωγραφία γιὰ τὴν Δ' τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, Ἀθήναις 1933, γιὰ τὴν Ε' τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, Ἀθήναις 1933 καὶ γιὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, Ἀθήναις 1933.

³ Δ. Τσαμασφύρου, Φυσικὴ καὶ χημεία διὰ τὴν Ε' δημοτικοῦ, ἐν Ἀθήναις 1950 καὶ διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν δημοτικοῦ, ἐν Ἀθήναις 1950.

⁴ Δημ. Ν. Τσαμασφύρου, Ἡ Εὐρώπη, Ἀθήναις 1924, καὶ Ὁ κόσμος ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, Ἀθήναις 1924.

⁵ Εἰκόνες ἐκ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας: 1) Περιφορὰ τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον. Ὁραὶ τοῦ ἔτους. Ἀνισότης ἡμερῶν καὶ νυκτῶν, 2) Ἐκλείψεις ἡλίου καὶ σελήνης, 3) Περιφορὰ τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν. Φάσεις τῆς σελήνης. Τροχιά τῆς σελήνης, 4) Ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα. Μέγεθος καὶ ἀποστάσεις τῶν πλανητῶν. Διάττοντες, 5) Χάρτης τοῦ οὐρανοῦ (βόρειον ἡμισφαίριον). Ἀστερισμοί. Γαλαξίας. Ζῶδια. Πηράπλευροι. Ὁ οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος τὴν 15 Ὀκτωβρίου. Ὁ οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος τὴν 15 Ἰανουαρίου. Ὁ οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος τὴν 15 Ἀπριλίου. Ὁ οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος τὴν 15 Ἰουλίου. Ἐκδοτικὸς οἶκος Δ. Δημητράκου.

Ἐγραψεν ἐπίσης τὰ ἐπιστημονικὰ μελετήματα «Ἡ μέτρησις τοῦ χρόνου» καὶ «Μία ἀένας πάλη εις βάρος τῆς ζωῆς - θὰ ἐκλείψῃ μίαν ἡμέραν ὁ ἐνὸργανος κόσμος τῆς γῆς;»¹. Καθὼς ἐπίσης ἐπεμελήθη τὴν μετάφρασιν τῆς «Λαϊκῆς Ἀστρονομίας» τοῦ C. Flammarion² καὶ διεσκεύασε τὰς μεταφράσεις τῶν δέκα μικρῶν ἔργων τοῦ Ἰουλίου Βάγνερ³, τὰ ὅποια εἶναι γνωστὰ ὡς «βιβλία πράσινα», καὶ τὴν μετάφρασιν τῶν ἔργων τοῦ Frank Carpenter «Τί τρώγει ὁ κόσμος» καὶ «Τί ἐνδύεται ὁ κόσμος».

Διεκρίθη ἀκόμη ὁ Τσαμασφύρος καὶ ὡς διδάσκαλος. Ἦτο εὐμέθοδος καὶ ἐγνώριζεν ἄριστα τὴν παιδικὴν ψυχὴν. «Ἐγοήτευε τοὺς μαθητάς του μὲ τὸν ἀπλό, ἀλλὰ καὶ σοφόν, μὲ τὸν χαριτωμένον καὶ τερπνόν, ἀλλὰ μαζὶ σοβαρὸν καὶ ἐπιβλητικὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον ἐδίδασκε» καὶ κοντὰ του οἱ μαθηταὶ «ἐχαίροντο τῇ γοητευτικῇ προσφορᾷ τοῦ καλοῦ προφορικοῦ λόγου, τὸν ὅποιον ἀκούραστα διάνθιζε μὲ τὰ ἀνέκδοτά του, ποῦ δὲν ἦταν ἀπλῶς τερπνά, ἀλλὰ καὶ διδακτικά, ἀποστάγματα εὐφυΐας, πείρας, παρατηρήσεως, εὐαισθησίας καὶ συχνὰ φαντασίας ποιητικῆς»⁴.

Ὁ Δημήτριος Τσαμασφύρος εἶχεν εὐγένειαν ψυχῆς καὶ καλωσύνην ἄμετρον καὶ δλόκληρον τὴν ζωὴν του τὴν ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς παιδείας.

12. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΜΩΡΑΪΤΗΣ⁵

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1876. Ἐφοίτησεν εἰς τὸ Γυμνάσιον Νεαπόλεως Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1899 ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τὸ ἴδιον ἔτος ἦλθεν εἰς τὴν Σκιάθον ὡς καθηγητῆς τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ μετὰ δεκαετίαν μετέβη δι' εὐρυτέρας σπουδὰς εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐκεῖ εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Ἰέννης καὶ τῆς Γοτίγγης παρηκολούθησε παιδαγωγικά καὶ ψυχολογίαν καὶ ὑπῆρξε μαθητῆς τοῦ Γουλιέλμου Ράϊν.

¹ Ἐπιστημονικὴ Ἠχώ 7 (1920) 63, 98, 112 καὶ 10 (1923) 97.

² C. Flammarion, Λαϊκὴ Ἀστρονομία, μετάφρασις Π. Δ. Μουσιολῆ, ἐπιμελεία Δημ. Τσαμασφύρου, ἐν Ἀθήναις, ἐκδ. Δημητράκου, 1937.

³ Τὸ πράσινον βασίλειον, Διηγήματα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ζώων, Διηγήματα γιὰ τὸ νερό, Ἐν μέσῳ τῶν ἀγρίων. Ἡ γῆ μας, Ὁ ἀέρας, Ὁ ἀόρατος κόσμος, Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμα του, Φῶς καὶ φωτιά, Τὰ οὐράνια σῶματα.

⁴ Πέτρου Γλέζου, ἔ. ἀ.

⁵ Ν. Α. Βέη, Ὁ Μουστῆρας, οἱ Μωραΐται τῆς Σκιάθου καὶ ἡ «κακία» τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, Φιλολογικὸς Νέος Κόσμος 1 (1935) 34-35. Βιογραφικὸν σημεῖωμα τοῦ ἰδίου ἐβρισκόμενον εἰς χεῖρας τῆς οἰκογενείας του. Ἀρχεῖον Δήμου Σκιάθου, ἔτ. 1876 κέ.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἔλαθε μέρος εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους καὶ κατοπιν ἐδίδαξεν ἐπὶ ἓν ἔτος τὰ μαθηματικὰ εἰς τὸ Γυμνάσιον Πάφου τῆς Κύπρου, τὸ δὲ 1914 διωρίσθη καθηγητὴς τῶν Παιδαγωγικῶν. Ὡς παιδαγωγὸς ὑπηρέτησεν εἰς τὰ διδασκαλεῖα Σάμου, εἰς τὸ θηλέων Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ διδασκαλεῖον Λαμίας, τὸ ὅποιον καὶ διηύθυνε. Τὸ 1923 ἐτοποθετήθη ὡς ὑποδιευθυντὴς εἰς τὸ Διδασκαλεῖον Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Ἀθηνῶν καὶ παρέμεινεν εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν μέχρι τοῦ 1938, ὅποτε παρῆτήθη. Ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Αὐγούστου τοῦ 1957.

Ὁ Δημήτριος Μωραΐτης ἔγραψεν ἀξιόλογα ψυχολογικὰ καὶ παιδαγωγικὰ βιβλία, ἐδημοσίευσεν δὲ εἰς περιοδικὰ ἀρκετὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας.

Ἡ «Γενικὴ Ψυχολογία»¹ τοῦ διακρίνεται διὰ τὴν σαφήνειαν, τὸ βάθος τῆς σκέψεως καὶ τὴν ὀρθότητα τῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν νεωτέρων ψυχολογικῶν κατευθύνσεων. Ἡ «Ἀτομικὴ Ψυχολογία» τοῦ καὶ «Ἡ πρακτικὴ τῆς ἀτομικῆς ψυχολογίας»², ποῦ ἀποτελοῦν μαζί ἐν ἑνὸν, ἀναπτύσσου με πρωτοτυπίαν τὴν οὐσίαν τῆς ἀτομικῆς ψυχολογίας καὶ ἐκθέτου τὰς ἐφαρμογὰς αὐτῆς εἰς τὴν ψυχοθεραπείαν καὶ τὴν ἀγωγήν. Ὁ Μωραΐτης ἀπὸ τοῦ 1929 ἠσχολήθη συστηματικῶς μετὰ τὴν ἀτομικὴν ψυχολογίαν καὶ εἰργάσθη διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἰδεῶν τῆς ἀτομικῆς ψυχολογίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἰδρυσε πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν «Ἐταιρείαν πρὸς καλλιέργειαν τῆς ἀτομικῆς ψυχολογίας» καὶ ἀπὸ τοῦ 1932 ἐξέδιδε καὶ περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀτομικὴ ψυχολογία»³.

Ἐπίσης ἡ «Ψυχανάλυσις» (1927) εἶναι ἔργον πρωτότυπον, ἡ «Εἰδηκὴ διδακτικὴ τῶν μαθηματικῶν, φυσιογνωστικῶν καὶ τῆς γεωγραφίας» (1934) περιέχει ἀρίστως ὁδηγίαις διὰ τοὺς διδάσκοντας, καὶ ἡ «Ἱστορία τῆς παιδαγωγικῆς»⁴ αὐτοῦ ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελεῖ πολύτιμον βρόθημα διὰ τοὺς σπουδαστὰς τῶν παιδαγωγικῶν ἀκαδημιῶν.

Ὁ Μωραΐτης ἐξέδωκεν ἀκόμη τὰ βιβλία: «Τὰ ἰδεώδη τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν» (1920), «Στοιχεῖα πειραματικῆς ψυχολογίας» διὰ

¹ Δημητρίου Γ. Μωραΐτου, Γενικὴ ψυχολογία, ἐν Ἀθήναις 1927. Ἔκδ. δευτέρα βελτιωμένη καὶ ἐπιρρημένη, ἐν Ἀθήναις 1939. Ἔκδ. τρίτη, ἐν Ἀθήναις 1955.

² Δημητρίου Γ. Μωραΐτου, Ἀτομικὴ ψυχολογία καὶ αἱ ἐφαρμογαὶ αὐτῆς, ἔκδ. Β', ἐν Ἀθήναις 1947. Ἡ πρακτικὴ τῆς ἀτομικῆς ψυχολογίας, ἐν Ἀθήναις 1930.

³ Ἀτομικὴ ψυχολογία, περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ Δημητρίου Γ. Μωραΐτου, τόμοι 8, 1932-1939. Εἰς τοὺς τόμους τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ὁ Μωραΐτης ἐδημοσίευσεν 68 μελέτας του.

⁴ Δημητρίου Γ. Μωραΐτου, Ἱστορία τῆς παιδαγωγικῆς, ἐν Ἀθήναις 1927. Ἔκδ. Β', ἐν Ἀθήναις 1936. Ἔκδ. Γ', ἐν Ἀθήναις 1953.

τοὺς μαθητὰς τῶν γυμνασίων, «Ὁ ποιητὴς Σολωμὸς καὶ τὸ ἔργον του ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως» (1933) καὶ «Ἡ ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ» (1935).

Ἐκ τῶν πραγματειῶν του, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς περιοδικὰ, ἀναφέρω: «Τὸ πρόβλημα τῆς συνεκπαιδεύσεως καὶ τῆς μορφώσεως τῶν θηλέων»¹, «Τὸ πρόγραμμα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν φιλοσοφικῶν» καὶ «Συμβολή τῆς διδασκαλίας τῶν μαθηματικῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν φιλοσοφικῶν»², «Ὁ Δημήτριος Βικέλας, ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον του ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως»³, «Ἀκαδημαϊκὴ ψυχολογία καὶ χαρακτηρισολογία»⁴ καὶ «Ἡ βασικὴ πλάνη τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος»⁵.

Ὁ Δημήτριος Μωραΐτης ἐθεώρει τὸ διδασκαλικὸν ἔργον ὡς θεῖαν χάριν καὶ κοινωνικὴν ἀποστολὴν καὶ διεκρίθη διὰ τὴν διδασκαλικὴν του δεξιότητιν. Ὑπῆρξε γλυκὺς διδάσκαλος.

13. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ Ι. ΒΛΑΧΟΣ⁶

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1883. Τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς του ἐτελείωσεν εἰς τὸν Βόλον καὶ κατόπιν ἐνεγράφη εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Συντόμως ὁμοῦς ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὴν φοίτησιν καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐκεῖ εἰργάζετο καὶ συγχρόνως παρηκολούθει μαθήματα παιδαγωγικῆς καὶ ψυχολογίας. Τὸ 1914 ἦλθεν εἰς Γερμανίαν, ὅπου ἐπὶ διετίαν ἤκουσε φιλοσοφίαν, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας κατόπιν ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς φιλολογίας.

Τὸ 1917 διωρίσθη σχολάρχης εἰς τὴν Σκιάθον καὶ μετὰ τετραετίαν μετετέθη εἰς τὴν ἐμπορικὴν σχολὴν Βόλου, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπηρέτησεν ὡς καθηγητὴς καὶ ὑποδιευθυντὴς μέχρι τοῦ 1933. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἀπεμακρύνθη διὰ λόγους ὑγείας ἐκ τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος, 27 Ἀπριλίου 1934, ἀπέθανε⁷.

¹ Δελτίον ΟΛΜΕ, ἔτ. 1930, ἀρ. τεύχ. 45 καὶ 46.

² Ἐκπαιδευτικὰ Χρονικά, ἔτ. 1933, ἀρ. τεύχ. 6, καὶ ἔτ. 1937, ἀρ. τεύχ. 42.

³ Ἀτομικὴ ψυχολογία, ἔτ. 1934, σ. 137 κέ.

⁴ Παιδαγωγικὴ ἐπιθεώρησις, ἔτ. 1947, ἀρ. τεύχ. 10.

⁵ Νεοελληνικὴ παιδεία, ἔτ. 1949, ἀρ. τεύχ. 40.

⁶ *Εὐσταθίου Ι. Βλάχου, Διηγήματα*, Νέα Ὑόρκη 1910. *Π. Χάρη*, Ὁ ἕνας μαθητὴς τοῦ Παπαδιαμάντη, Νέα Ἑστία 31 (1942) 208. *Στρατῆ Παπαϊωάννου*, Ὁ μαθητὴς τοῦ Παπαδιαμάντη, Νέα Ἑστία 31 (1942) 325-6. Ἀρχεῖον Ἑλληνικοῦ σχολείου Σκιάθου, ἔτ. 1917 κέ. Ἀρχεῖον Ἐμπορικῆς σχολῆς Βόλου, ἔτ. 1921 κέ.

⁷ Ἐσφαλμένως ὁ Στρ. Παπαϊωάννου (ἑ.ἀ.) γράφει ὅτι ὁ Βλάχος ἀπέθανε τὸ 1929· λάθος εἶναι ἀκόμη καὶ ἐτι διωρίσθη καθηγητὴς εἰς τὴν Σκόπελον.

Ὁ Βλάχος ἔγραψε πολλὰ ἄρθρα φιλολογικὰ καὶ παιδαγωγικὰ, τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας «Πανελλήνιος» τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ «Λαϊκὴ φωνή» τοῦ Βόλου. Ἦσυχολήθη ἐπίσης καὶ μετὰ τὴν λογοτεχνίαν καὶ ἔγραψεν ἄρκετὰ διηγήματα. Τόμον ἀπὸ ἕνδεκα διηγήματα ἐξέδωκε τὸ 1910 εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην καὶ ἄλλα ἐδημοσίευσεν ἀργότερα εἰς ἐφημερίδας τοῦ Βόλου.

Τὰ διηγήματα τοῦ Βλάχου ἀναφέρονται εἰς τὴν ζωὴν τῆς πατρίδος τοῦ Σκιάθου καὶ εἶναι ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη. Εἰς τὸν πρόλογον τοῦ τόμου τῶν «Διηγημάτων» του γράφει ὁ ἴδιος τὰ ἑξῆς: «Εἰμπορῶ νὰ εἶπω, ὅτι τὰ μικρὰ αὐτὰ διηγήματα εἶναι μικρὰ συμβάντα, τὰ ὁποῖα ἔτυχε νὰ συμβοῦν εἰς τὸν κύκλον τοῦ βίου μου, δὲν δύναμαι ὁμῶς ὡς ἐκ τούτου νὰ τὰ παρουσιάσω ὡς πρωτότυπα. Ἐὰν ὑπάρχη συγγραφεὺς τὸν ὁποῖον ἐμιμήθην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπηρεάσθην, αὐτὸς εἶναι ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Ὁ σοφὸς αὐτὸς με ἔκαμνε νὰ τὸν ζηλεύω, ὅταν ἤμην μικρὸ παιδάκι, καὶ νὰ τὸν θαυμάζω τώρα». Ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ Βλάχου ἐξέχουν «Ἐνα χριστουγεννιάτικο δῶρον» καὶ «Τὸ γέλιο τοῦ Σατανᾶ». Ἀνέκδοτα ἔργα ἄφησεν ἕνα μυθιστόρημα κοινωνικοῦ περιεχομένου, μικρὰν κριτικὴν μελέτην διὰ τὰς λογοτεχνικὰς μεταφράσεις καὶ ἡμιτελῆ μεταφράσιν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ τοῦ ἔργου τοῦ John Dewey «Πῶς σκεπτόμεθα».

Ὁ Εὐστάθιος Βλάχος εἶχε μεγάλην φιλολογικὴν καὶ φιλοσοφικὴν κατάρτισιν καὶ ἦτο πολὺ μεθοδικὸς εἰς τὴν διδασκαλίαν του. Ὅσοι ἐμαθητεύσαμεν πλησίον του τὸν ἐνθυμούμεθα μετὰ εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην.

ΙΩ. Ν. ΦΡΑΓΚΟΥΛΑΣ

Θεσσαλονίκη, Ἀνώτ. Ἐκκλησ. Φροντιστήριον